

PARTIO
scout

PÄÄKAUPUNKISEUDUN
PARTIOLAISET ry

KOMMER DU MED MIG?

TIPS KRING KULTURELL MÅNGFALD
INOM SCOUTVERKSAMHET

*Maahanmuuttajalapsen ja -nuoren
säännölliseen harrastustoimintaan -projektin*

INNEHÅLL

INLEDNING	3
DISKUSSIONSSTARTARE OCH ÖVNINGAR	4
KAMU-BAROMETERN	4
VEM ÄR DU?	5
HETA STOLEN	5
FYRA HÖRN	5
DISKUSSIONSÄMNEN	6
LEKAR	7
JORDGLOBEN	7
VÄRLDSKARTAN	7
VÄRLDSKARTAN II	7
KULTURKRETSEN	8
JAG MED	8
EN SKA BORT	9
DOMINO	9
LIKHETER OCH SKILLNADER	10
RECEPT OCH ANNAN SYSSELSÄTTNING	11
DET SOMALISKA KÖKET	11
DET KURDISKA KÖKET	12
BUTIKSEXKURSION	13
MUSIK FRÅN VÄRLDEN	13
FESTER, FESTER	13
KAMU-PASS	14
FLYGGA DRAKE	14
SAGOR	16
AMINATAS FÖRSTA SKOLDAG	16
SNABBAST AV ALLA	17
SAGAN OM RISKAKORNA	18
FORSKNINGSRESANDEN	19
UTFÄRDSTIPS	20
KÄLLOR	22

INLEDNING

Projektet KAMU – Kaikki mukaan är Pääkaupunkiseudun Partiolaisets fokusprojekt med syftet att ge scouterna i huvudstadsregionen mångkulturell fostran som motarbetar rasism och öka den positiva kännedomen om kulturella skillnader för att förebygga diskriminering. I guiden **Kommer du med mig?** har vi sammanställt verksamhetstips på hur man kan hantera frågor om olikheter, fördomar och rasism i scouterna. Publikationen har redigerats och utarbetats i samarbete med Finlands Scouter rf:s projekt Maahanmuuttajalapset ja -nuoret säännölliseen harrastustoimintaan.

Guiden kan användas som redskap för att föra in ett mångkulturellt perspektiv i all scoutverksamhet. I tipsen har det angetts för vilken åldersgrupp verksamheten lämpar sig. De svåraste ämnena rekommenderas bara för roverscouter och vuxna, men genom tillämpning passar de flesta av tipsen alla. Tipsen får och bör tillämpas på ett sätt som lämpar sig för det egna användningsändamålet.

Scoutprogrammet innehåller redan nu många aktiviteter som anknyter till kulturell mångfald i alla åldersgrupper, och tipsen i detta häfte kan användas som hjälp då bland annat följande aktiviteter utförs:

Vargungar

Aktiviteter som anknyter till spåret
Världen

Äventyrsscouter

Gott arbete

Jag själv

Modighetsprov

Äventyrsscouterernas ideal,
Scoutidealen

På okänd mark

Spejarscouter

Samhällsetapp

Internationalitet och främmande
kulturer

– Jag och min omgivning

– Min egen kultur

– Hänsyn till andra

Explorerscouter

Rätt och fel

Fördomar mot människor som är annorlunda

Andra religioner

Introduktion i ett annat trossamfunds
evenemang

Roverscouter

En annans skor

Ett trossamfund eller en åskådning som du
inte själv representerar

Ett evenemang inom en främmande
världsåskådning

Ett främmande evenemang

Introduktionsdag i scouterna

Scouterernas värderingar

Ett evenemang i enlighet med den egna
världsåskådningen

Invandrare

Kampanjer och deltagande

DISKUSSIONSSTARTARE OCH ÖVNINGAR

I detta kapitel presenteras olika övningar med hjälp av vilka man kan behandla frågor som anknyter till fördomar och annan kulturell mångfald. Dessa övningar kan även användas för att diskutera alla möjliga andra ämnen. De påståenden som har getts som exempel i de olika övningarna kan också användas i andra övningar, och man kan hitta på nya påståenden till alla övningar. Det lönar sig att reservera tid för diskussion inom alla övningar, eftersom frågorna kan vara svåra och det är möjligt att man vill prata om dem.

KAMU-BAROMETERN

Målgrupp: explorerscouts, roverscouts, vuxna

Gruppstorlek: minst 8 personer

Längd: cirka 30 minuter

I KAMU-barometern ingår tio påståenden som anknyter till scouterna och kulturell mångfald. Personen som leder programmet ber deltagarna ställa sig mitt i rummet. I den ena änden av rummet läggs en lapp, på vilken det står "helt av samma åsikt". I den motsatta änden av rummet läggs en lapp, på vilken det står "helt av annan åsikt". Ledaren läser upp ett påstående i taget för deltagarna och ber dem ställa sig vid den punkt på åsichtssträckan som överensstämmer med deras egen åsikt. Då alla har hittat sin egen plats på sträckan ber ledaren några deltagare, till exempel dem som befinner sig längst från mitten av sträckan, motivera sin åsikt och berätta varför de har valt just denna punkt. De övriga ges möjlighet att kommentera. Då diskussionen om påståendet har avslutats läser ledaren upp nästa påstående, varpå deltagarna ännu en gång ställer sig vid den punkt på linjen som motsvarar deras åsikt.

Syftet med KAMU-barometern är framför allt att väcka diskussion. Under den här övningen går man igenom deltagarnas åsikter, och det finns inget svar som är rätt eller fel. Ledaren kan även framföra sina egna åsikter om ämnet för att väcka diskussion.

PÅSTÅENDEN

1. På ett sommarläger får muslimska flickor inte bada samtidigt som pojkarna.
2. Det går bra att ta med en rysk pojke, som inte pratar någon svenska alls, i flocken.
3. Kårens traditionella skidresa måste ställas in, eftersom de invandrare som har börjat i kåren inte kan åka skidor.
4. Det är svårare att kommunicera med föräldrar med invandrarbakgrund än med urfinska föräldrar.
5. Man bör försöka övertala barn och ungdomar med invandrarbakgrund att delta i hajker, eftersom dessa är en viktig del av scoutverksamheten.
6. Kåren avlägger traditionellt scoutlöftet i kyrkan. Om det finns medlemmar som hör till andra trossamfund i kåren, bör man avlägga scoutlöftet i någon annan lokal.
7. Det är lätt för ledaren att ingripa i diskriminering i scoutgrupperna.
8. En somalisk flicka i äventyrsscouternas lag blir retad. Hela laget bör prata om saken tillsammans.
9. Det är svårare för unga ledare än för äldre ledare att inkludera barn och ungdomar med invandrarbakgrund i sin grupp.
10. Muslimska medlemmar av en scoutgrupp måste sälja julkalendrar tillsammans med resten av gruppen, trots att de inte firar jul.

VEM ÄR DU?

Målgrupp: spejarscouter, explorerscouters, roverscouters

Gruppstorlek: minst 8 personer

Längd: cirka 15 minuter

Deltagarna delas in i par och alla får papper och penna. Deltagarna ställer turvis frågan "vem är du?" till sin partner. Svaren ska vara korta, gärna bara ett ord, och de skrivs ner på pappret i form av en lista. Frågan upprepas turvis tio gånger, så att alla får en lista med tio punkter om sin egen identitet. Då alla par är klara ombes några personer läsa upp sin lista högt. Syftet med övningen är att bli medveten om den egna identiteten och märka att vi alla är mycket olika, trots att vi har samma kulturella bakgrund. Vi kan ha mer gemensamt med en person med mångkulturell bakgrund än med vår egen partner.

HETA STOLEN

Målgrupp: spejarscouters, explorerscouters, roverscouters, vuxna

Gruppstorlek: minst 8 personer

Längd: 15–30 minuter

Under den här övningen sitter man i en ring, så att det finns en extra plats eller stol. Den som leder diskussionen läser upp ett påstående som man kan svara ja eller nej på, till exempel "scouterna lämpar sig för alla". De deltagare som instämmer i påståendet byter plats, och de som är av annan åsikt eller som ännu vill fundera stannar kvar på sin plats. Ledaren kan fråga deltagarna varför de flyttade på sig eller stannade kvar på sin plats. Diskussionsledaren kan också välja ut någon och fråga vad han eller hon tycker. Det är alltid frivilligt att svara, men det lönar sig att alltid hitta åtminstone en från vardera sidan som kan berätta om sina tankar. Man kan inleda övningen med lättare frågor och sedan övergå till svårare frågor.

Exempel på påståenden:

Det är lätt att vara vän med invandrare.

Finland är ett jämlikt land.

Scouterna är öppna för alla.

Barn och ungdomar med invandrarbakgrund vill inte gå med i scouterna.

Fördomar kan också ha en positiv effekt.

Jag sitter gärna bredvid en person med utländskt utseende på bussen.

I vår kår finns scouter som är annorlunda.

Jag har inga fördomar.

I scouterna får jag vara mig själv.

Jag tycker om att lära mig nya saker om främmande kulturer.

I scouterna får man nya vänner.

FYRA HÖRN

Målgrupp: vargungar, äventyrsscouters, spejarscouters, explorerscouters, roverscouters, vuxna

Gruppstorlek: minst 8 personer

Längd: 15–30 minuter

I övningen Fyra hörn ges gruppen fyra alternativ för samma situation eller fråga. Alla går till det hörn som bäst beskriver ens egen åsikt. Efter att alla har gjort sitt val inleds en diskussion, där de olika hörnen diskuterar sinsemellan och med varandra. Man kan också byta hörn mitt under diskussionen. Man kan hitta på ett alternativ för vart och ett av de fyra hörnen eller lämna ett hörn tomt.

Om någon står ensam i ett hörn är det bra om ledaren går dit för att leda diskussionen därifrån, så att ingen tror att det är något fel med hörnet.

Exempel:

Man är finländare då:

- man är född i Finland
- ens föräldrar är finländare
- man har finskt pass
- man själv känner sig som en finländare

Fördomar mellan olika grupper beror på att:

- grupperna är rädda för varandra
- grupperna lever på olika sätt
- kulturerna krockar med varandra
- öppet alternativ

Det roligaste med scouterna är:

- vännerna
- att lära sig nya saker
- att göra utflykter i skogen
- öppet alternativ

Det roligaste med sommaren är:

- glassen
- solen
- badandet
- öppet alternativ

DISKUSSIONSÄMNEN

Målgrupp: roverscouter, vuxna

Längd: öppen

Hur löser du den här situationen?

1. På sommarlägret får de muslimska flickorna inte bada tillsammans med pojkarna.
2. Flocken har fått en rysk pojke som inte pratar någon svenska alls som ny medlem.
3. Kåren gör årligen en traditionell skidresa, men invandrarna som har börjat i kåren har aldrig åkt skidor.
4. En ungdom med invandrarbakgrund vill följa med på hajk, men föräldrarna ger inte tillåtelse.
5. Kåren har traditionellt avlagt scoutlöftet i kyrkan, men föräldrarna låter inte barn som hör till en annan religion komma till kyrkan.

6. En somalisk flicka har börjat i äventyrsscouternas lag, och de andra gruppmedlemmarna diskriminerar henne.
7. De unga kaptenerna är rädda för att ta med invandrare som medlemmar i sina lag.

LEKAR

JORDGLOBEN

Målgrupp: alla
Gruppstorlek: färre än 15
Tid: 30 minuter

Gruppmedlemmarna får bestämma vilket land eller vilken världsdel varje gruppmedlem vill representera. Gruppmedlemmarna ska helst välja olika världsdelar och länder. Därefter binder alla för ögonen och sedan ska gruppen med förbundna ögon bygga upp kartan på jordgloben, så att varje deltagare placerar sig på den plats där det land som han eller hon representerar finns på jordgloben.

VÄRLDSKARTAN

Målgrupp: spejarscouter, explorerscouts, roverscouts, vuxna
Gruppstorlek: vilken som helst
Tid: 30–50 minuter
Tillbehör: rekvisita för att underlätta leken, till exempel kläder

Lekdeltagarna delas in i grupper, så att det finns minst tre deltagare i varje grupp. Lekledaren visar en världsdel åt varje grupp. Det är den världsdel som gruppen representerar. Varje grupp förbereder ett kort framförande (en berättelse, ett skådespel eller en informativ föreläsning) om en egenskap eller ett kännetecken hos den egna världsdel. Dessa presentationer framförs, och de andra grupperna ska gissa vilken världsdel det är fråga om. Därefter blandas grupperna igen, så att det i de nya grupperna finns bara en person (eller ett par personer, om deltagarna är många) från varje världsdel. I denna nya grupp söker man efter faktorer som förenar alla personer från de olika världsdelarna. Faktorerna kan anknyta till länder, geografi, kultur, språk eller vad som helst. Utifrån denna förenande faktor görs ett nytt framförande, som i sin tur presenteras för de andra. Åskådarna ska gissa vilken förenande faktor det är fråga om.

Efter leken diskuteras de stereotyper som har framkommit. På vilken grund valde grupperna egenskapen eller kännetecknet för den egna världsdel? Var valet enkelt? Och på vilken grund valdes den faktor som förenar olika världsdelar? Vilket framförande var enklare att hitta på? Till sist kan man fundera på vilka stereotyper utlänningar kan tänkas ha om finländare.

VÄRLDSKARTAN II

Målgrupp: alla åldersgrupper
Gruppstorlek: 3–20 personer
Längd: 30–45 minuter

Rita världskartor ur minnet i små grupper. För vargungar och äventyrsscouter kan man ha färdiga kartor. Använd pennor i olika färger för att märka ut saker som syftar till att ge förståelse för att alla är mångkulturella i någon mån, trots att de själva inte tror det först.

- Var har deltagarna i leken varit?
- Vilka länders språk kan de?
- Från vilka länder kommer deras vänner och bekanta?
- Vilket lands mat tycker de om?
- Från vilket land kommer den musik de lyssnar på?

KULTURKRETSEN

Målgrupp: spejarscouter, explorerscouter, roverscouter, vuxna

Gruppstorlek: fler än 10 personer

Längd: beror på hur många omgångar man leker

Bilda en eller två kulturkretsar beroende på behovet. En eller flera frivilliga avlägsnar sig från rummet. De som ingår i kretsen kommer överens om regler för hur kulturen inom deras krets fungerar och på vilket sätt människorna inom deras kultur svarar på frågor. Därefter får de personer som har gått ut komma in igen och börja bekanta sig med kulturen genom att fråga och observera. Avsikten är att försöka ta reda på hur kulturen i fråga fungerar. Som regler kan man hitta på vad som helst, från fysiska rörelser till ja/nej-svar. Svårighetsgraden på de kulturella reglerna och antalet regler kan variera beroende på deltagarnas ålder.

Exempel på regler:

- Den person till vilken en fråga ställs måste använda ett ord som ingår i frågan i sitt svar.
- Då han eller hon har svarat på frågan börjar den person som står till vänster om honom eller henne högt räkna till tio efter att nästa fråga har ställts. Den person som står till vänster om den person som svarade på följande fråga börjar för sin del räkna från nio och neråt efter att frågeställaren har ställt nästa fråga, osv.

När den frivilliga har listat ut vilka de kulturella reglerna är, frågar man av honom eller henne hur det kändes att vara en utomstående när alla andra ingick i kulturkretsen. Hurudana regler har vi i vår kultur som utomstående inte nödvändigtvis omedelbart förstår? Kan de känna på samma sätt som den frivilliga i den här leken?

JAG MED

Målgrupp: alla åldersgrupper

Längd: 15–30 minuter

Gruppstorlek: 8–20 personer

Förberedelser: samma antal stolar som deltagare

Alla sitter på stolar i en ring. Var och en av deltagarna tänker ut en personlig omständighet eller ett karaktärsdrag eller någonting som de har gjort och som de anser vara unikt för dem själva, något som inte gäller för någon annan i gruppen. Välj ut en person som börjar. Den första berättar vilken hans eller hennes unika egenskap är, till exempel: Jag har varit i Turkiet tre gånger. Om ingen annan har denna speciella egenskap, berättar nästa person sin grej. Om någon annan också har denna samma

egenskap, ska han eller hon hoppa upp från sin stol och skrika ”Jag med” och sätta sig i knäet på den person som berättade om egenskapen. Om flera personer har samma egenskap, ska de sätta sig i varandras knän, med den person som berättade om egenskapen underst. Sedan går alla tillbaka och sätter sig på sina tidigare platser, och den som berättade om egenskapen ska på nytt försöka nämna en egenskap som är unik för honom eller henne. Efter att en sådan har hittats, är det följande persons tur att berätta om sin egenskap. Den första omgången slutar då alla har kommit på en egenskap som ingen annan i gruppen har. Nu kan den andra omgången börja. Förklara att ni under den här omgången ska behandla de egenskaper som är gemensamma för alla i gruppen. Ta bort en stol ur ringen, så att det finns en stol mindre än antalet deltagare. Den person som börjar går och ställer sig i mitten av ringen. Han eller hon ska tänka ut något som han eller hon har gemensamt med alla andra i gruppen. Fråga personen vad det skulle kunna vara, till exempel ”Tycker du om musik”. Alla som har den egenskapen ska stiga upp och sätta sig på en annan stol och säga ”Jag med”. Personen som står i mitten försöker också hitta en stol, så att någon annan blir kvar i mitten och blir nästa talare.

EN SKA BORT

Målgrupp: spejarscouter, explorerscouter, roverscouters

Längd: 10 minuter

Gruppstorlek: minst 8 personer

Tillbehör: Färgade, självhäftande Post-it-lappar. Till en grupp på 16 personer till exempel fyra blå, fyra röda, fyra gula, tre gröna och en vit ”konstig” lapp.

1. Klistra en lapp i pannan på varje deltagare, så att de inte ser vilken färg det är på den lapp som de får.
2. Be deltagarna bilda grupper med de andra personerna som har samma färg på lappen.
3. Under leken är det inte tillåtet att prata, utan deltagarna måste klara sig med icke-verbal kommunikation (utan att tala).

Till sist hjälper man gruppen att hantera de känslor och tankar som övningen har väckt.

Hur kändes det när du för första gången träffade någon som hade en lapp med samma färg?

Hur kändes det för den ”konstiga” personen, som hade en lapp som ingen annan hade?

Försökte ni hjälpa varandra att hitta den egna gruppen?

Till vilka olika grupper hör du? T.ex. ett fotbollslag, en klass, en klubb...

Får vem som helst vara med i de här grupperna?

Vilka är de ”konstiga” personerna som hamnar utanför i vårt eget samhälle?

DOMINO

Målgrupp: alla åldersgrupper

Längd: 10 minuter

Gruppstorlek: vilken storlek som helst

Be en person i gruppen börja genom att tänka ut två personliga karaktärsdrag, t.ex. jag är en flicka och jag har två bröder. Karaktärsdragen presenteras för gruppen på detta sätt: ”På min vänstra sida finns en flicka och på min högra sida har jag två bröder”. Någon annan i gruppen, som delar ett av karaktärsdragen, ska ta tag i den första personens högra eller vänstra hand (i enlighet med den

gemensamma egenskapen). Denna person berättar sedan om en ny egenskap för sin lediga sida. Till exempel: På min högra sida finns en flicka och på min vänstra sida har jag bruna ögon. Alla medlemmar i gruppen berättar i tur och ordning om en egen egenskap, så att alla till sist finns med i kretsen av de andra. Om ingen i gruppen har den egenskap som nämns och dominospellet inte kan fortsättas ber man spelarna hitta på en annan egenskap, så att spelet kan fortsätta.

LIKHETER OCH SKILLNADER

Målgrupp: vargungar, äventyrsscouter

Längd: 20 minuter

Gruppstorlek: minst 5 personer

Tillbehör: Kopior av nedanstående frågor och pennor.

Be alla spelare först svara på frågorna och sedan söka efter någon som har besvarat alla frågor på samma sätt. Om detta inte lyckas ska spelarna därefter söka efter en person med vilken de har åtminstone fyra egenskaper gemensamt – eller tre, två – eller åtminstone en!

Diskutera till sist övningen:

– Tyckte deltagarna att övningen var rolig? Varför eller varför inte?

– Vad lärde ni er?

– Hur många hittade en person som han eller hon hade fem/fyra/tre/två/en egenskap gemensamt med?

LIKHETER OCH SKILLNADER

Skriv ner svaren på nedanstående frågor på papper. Försök sedan hitta någon som har besvarat frågorna på samma sätt som du. Om du inte hittar någon, försök i stället hitta någon som du har åtminstone fyra, tre, två eller en egenskap gemensamt med.

Jag är född...

Jag är allergisk...

Min favoritmusik är...

Min religion är...

Jag avskyr...

Mitt favoritämne i skolan är...

Till min familj hör...

RECEPT OCH ANNAN SYSSELSÄTTNING

DET SOMALISKA KÖKET

Målgrupp: alla åldersgrupper

Längd: ungefär en och en halv timme

Ordna en testund på somaliskt vis genom att göra en somalisk kaka och somaliskt te. Bjud även in era somaliska vänner till mötet. Medan kakan gräddas kan ni till exempel leka de lekar som finns i den här guiden.

Somaliskt te

”I Somalia har man för vana att dricka te hela dagen. Teet är alltid svart och kokas på antingen vatten eller mjölk. Det somaliska teet är kryddigt, och de vanligaste kryddorna är kardemumma och kanel. Teet är ganska sött, men om man vill, kan man också koka det utan socker.”

Ingredienser:

6 hela kardemummakärnor

8 dl vatten

1 liten kanelstång

½ dl socker

1–2 tepåsar svart te eller 2 tsk te i lösvikt

mjölk efter smak

Öppna kardemummakärnorna för hand eller i en mortel. Hetta upp vattnet, kardemumman, kanelen och sockret i en kastrull och låt koka några minuter. Ta kastrullen av spisen, tillsätt teet och låt drycken dra några minuter. Sila teet och häll upp det i koppar eller i en kanna. Tillsätt mjölk enligt smak.

Somalisk kaka

”Den enkla kakan, som är smaksatt med kardemumma, avnjuts till vardags med kaffe eller te.”

Ingredienser:

4 ägg

1½ dl socker

2 dl vetemjöl

1 tsk bakpulver

1 tsk vaniljsocker

1 tsk mald kardemumma

150 g smör

Vispa äggen och sockret till hårt skum. Blanda vetemjöl, bakpulver, vaniljsocker och kardemumma, och rör försiktigt ner blandningen i skummet. Ta en klick smör och smörj en sockerkaksform. Smält resten av smöret och tillsätt det i smeten under försiktig omrörning. Häll smeten i den smorda formen och grädda kakan i 175 grader cirka 40 minuter.

DET KURDISKA KÖKET

Hemgjord yoghurt

Prova på yoghurttillverkning under en hajk.

Målgrupp: alla åldersgrupper

Längd: över natten

”Kurder är storkonsumenter av yoghurt. Denna delikatess, som oftast tillverkas av fårmjolk, äts som sådan eller används för att göra olika såser, till exempel tzatziki. Yoghurt används även i den friska yoghurtdrycken dew. Då man tillverkar yoghurt värmer man mjölken och tillsätter en skvätt naturlig yoghurt, varvid mjölken börjar försuras.”

Ingredienser:

1 l helmjolk

1½ msk bulgarisk yoghurt

Värm mjölken i en kastrull tills den nästan kokar. Ta kastrullen av spisen och låt mjölken svalna, tills den är lite varmare än fingervarm. Tillsätt yoghurten och blanda väl. Täck kärlet med en handduk och låt det stå i rumstemperatur över natten. Blanda inte. Ställ in kärlet i kylskåpet nästa dag. Den kylda yoghurten är klar att ätas.

Yoghurten kan avnjutas med till exempel honung och nötter.

De ovanstående recepten och de texter som anknyter till dessa är tagna ur boken *Sieltä missä pippuri kasvaa – löytöretkiä uussuomalaiseen keittiöön*.

Iranska bröd (12 st.)

Ingredienser:

4 dl vetemjöl

10 g färsk jäst

1/2 tsk salt

en nypa socker

1 1/2–2 dl ljummet vatten

Blanda mjöl, salt och socker i en skål. Smula ned jästen. Tillsätt så mycket vatten att det blir en fast, men mjuk deg. Fortsätt att knåda tills degen lossnar från skålens kanter.

Låt degen jäsa övertäckt på ett varmt ställe i ungefär en timme.

Dela degen i 10–12 delar och kavla ut runda brödkakor som är cirka en mm tjocka på ett mjölat underlag.

Stek bröden i en tjockbottnad stekpanna på hög värme på båda sidorna, så att de blir brunprickiga.

Torka då och då ur stekpannan med hushållspapper. Du kan även steka bröden på ett trangia eller över en lägereld.

Lägg de färdiga bröden under en duk på ett fat och låt dem även vara övertäckta då de serveras. Bröden torkar nämligen lätt.

Publicerat: Etiketten 3/2002

BUTIKSEXKURSION

Målgrupp: alla åldersgrupper

Gör en exkursion till en etnisk matbutik. På Tavastvägen i Helsingfors finns till exempel flera etniska matbutiker, vilkas sortiment det är intressant att bekanta sig med. Bekanta er med sortimentet i butiken. Från vilka länder kommer maten? Vilka är kunderna? Finns det helt okända produkter i butiken? Köp smakbitar av till exempel olika färdiga rätter och prova på konstiga frukter och grönsaker. Man kan även på förhand välja ut ett recept på exempelvis en indisk eller thailändsk maträtt, köpa ingredienser till den och tillreda den efter butiksexkursionen.

Om gruppen inte har möjlighet att besöka en etnisk matbutik, kan man även göra en mångkulturell butiksexkursion i en större matbutik i närheten. Gruppen kan få olika uppgifter, till exempel: sök efter mat som kommer från Spanien, i vilken gång finns det mexikanska produkter eller varifrån i världen kommer flest frukter. Gruppen kan också delas in i mindre grupper och titta på olika matvaror, så att en grupp söker efter mat som har producerats utomlands på frukt- och grönsaksavdelningen, en annan bland konserverna osv. Grupperna kan anteckna var maten har odlats, var den har tillverkats och var man eventuellt äter mest av den. Finns det okänd och överraskande mat också i en vanlig matbutik?

MUSIK FRÅN VÄRLDEN

Målgrupp: alla åldersgrupper

Material: musik från olika delar av världen (från Internet eller biblioteket)

Spela olika musikstycken eller delar av sådana och låt gruppen gissa från vilken del av världen musiken kommer. Har något av musikstyckena ett överraskande ursprung? Låter musik som kommer från olika delar av världen ibland mycket likartad?

Ni kan också ordna ett skivråd för världsmusik. I skivrådet spelas olika musikstycken, och varje åhörare ger styckena poäng från exempelvis fyra till tio. Det stycke som har fått flest röster vinner skivrådet.

FESTER, FESTER

Målgrupp: alla åldersgrupper

Material: information om olika kulturers högtidsdagar (från Internet eller biblioteket).

Diskutera högtidsdagar och fester. Vilka fester är viktiga för finländare? Vilka fester firas, varför och hur? Diskutera både finländska och andra kulturers religiösa och nationella högtider samt fester i anknytning till exempelvis skörd och månvarv. På vilket sätt avviker olika kulturers fester från varandra och vilka likheter finns det mellan dem?

Utarbeta en kalender över olika kulturers högtidsdagar på kartong tillsammans med gruppen. På kalendern kan man klistra bilder ur tidningar eller rita själv samt berätta mer ingående om några utvalda högtidsdagar. Man kan även lägga till gruppmedlemmarnas födelsedagar och namnsdagar i kalendern.

KAMU-PASS

Målgrupp: vargungar

Gruppstorlek: vilken som helst

Längd: ungefär en timme

Förberedelser: papper, tråd, pennor, lim, saxar

Tillverka KAMU-pass, i vilka ni antecknar erfarenheterna från er resa i kulturernas virvlar. Varje gruppmedlem tillverkar ett eget pass åt sig. Vik två eller fyra pappersark till ett häfte och bind ihop med tråd i mitten. Dekorera pärmarna enligt tycke och smak. På den första sidan inuti passet skriver alla en kort beskrivning av sig själva. Vargungar och äventyrsscouter kan även svara direkt på frågor från ledaren, till exempel:

Vilka ingår i din familj?

Var bor ni?

Har ni husdjur?

Hur är du till din natur?

Vad tycker du om/tycker du inte om?

Vilka fritidsintressen har du?

osv.

På nästa sida i passet kan man rita/limma en bild av sig själv och anteckna personuppgifter, som namn, adress, födelsestid och -ort, hemstad, ögon- och hårfärg osv. På de övriga sidorna kan man till exempel samla klistermärken, göra sidor om sina vänner och dylikt. När passen är klara samlar ledaren in dem och läser upp beskrivningarna på första sidan. De andra får gissa vem det är fråga om. Fundera på vilka punkter ni är lika på och vilka punkter ni är olika på.

FLYGA DRAKE

Målgrupp: alla

Längd: ungefär en och en halv timme

Förberedelser: material för tillverkning av en drake

Läs en bit ur afghanen Khaled Hosseinis bok Flyga drake och tillverka sedan egna drakar och ordna drakkamper enligt afghansk modell.

”Vintern var den årstid som barnen i Kabul gillade mest, åtminstone de vars fäder hade råd att köpa en bra järnspis. Skälet var enkelt: skolan var stängd på vintern. För mig betydde vintern ett slut på division med skriftlig uträkning och frågor om vad huvudstaden i Bulgarien hette, och början på tre månader av kortspel vid spisen med Hassan, gratis ryska filmer på Park på torsdagsförmiddagarna, kålrotskorma med ris till lunch efter att ha byggt snögubbar hela förmiddagen.

Och så drakar förstås. Drakflygning. Och draklöpning. - -

- - På vintrarna ordnade de olika stadsdelarna i Kabul alltid drakkamper. För alla grabbar i Kabul var dessa tävlingar obestridligen den kalla årstidens höjdpunkter. - -

- - Under en period brukade Hassan och jag bygga våra egna drakar. Vi sparade veckopengen under hösten och la pengarna i en liten porslinshäst, som Baba hade köpt i Herat. När det började blåsa vintervindar och snön föll i stora flingor öppnade vi locket under hästens mage. Vi gick till basaren och köpte bambu, lim, snöre och papper. Varje dag höll vi på i flera timmar med att hyvla

bambu till mitt- och tvärpinnarna och med att klippa det tunna silkespappret, som gjorde det lätt att dyka och stiga. Och sedan måste vi förstås tillverka vår egen lina, *tar*. - -

- - Drakkamp var en gammal vintertradition i Afghanistan. Man började tidigt på morgonen och slutade inte förrän bara vinnardraken var kvar i luften – jag minns att tävlingen ett år höll på till dess att dagsljuset hade försvunnit. Folk samlades på trottoarer och hustak för att heja på sina barn. Gatorna fylldes av drakflygare som drog och ryckte i sina linor, kisade upp mot skyn och försökte komma i läge för att skära av konkurrenternas linor. Varje drakflygare hade en assistent – i mitt fall gamle trogne Hassan – som höll vindan och matade ut lina. (*Hosseini 2009: 53, 54–55, 56*)

En liten drake

Silkespapper eller en plastpåse 17 x 22 cm

2 sugrör, klipp av dem så att de är 17 cm långa

Stark tråd, till exempel av polyester

Tejp

Hålslag

Sax

Metermått

Eventuellt färgkritor för att dekorera pappret

Klipp ut draken enligt ritningarna. Du kan göra flera drakar samtidigt genom att placera flera papper ovanpå varandra när du klipper. Små drakar görs av silkespapper och kan färgläggas och dekoreras med färgkritor.

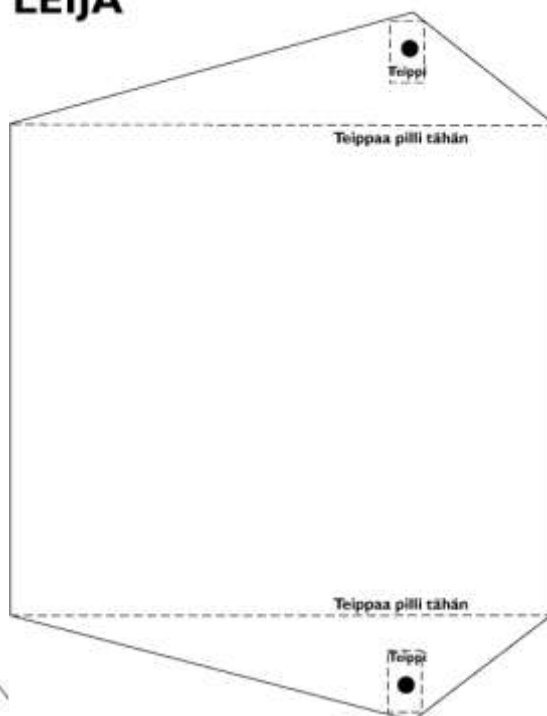
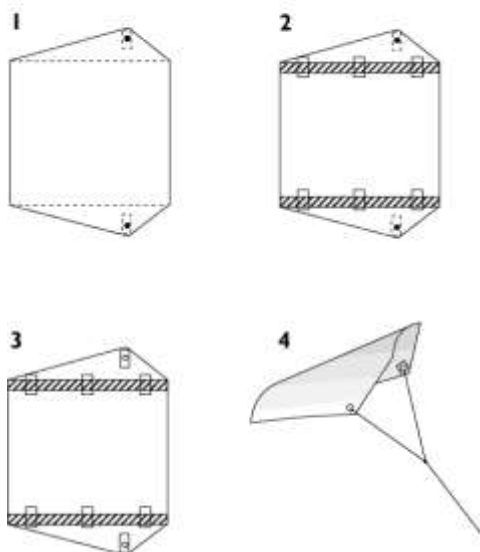
Fäst tejp, eventuellt 4–5 lager, i de två hörnen på sidan och klipp med saxen genom att använda hålslaget som hjälp. Tejpa fast de två sugrören eller två halmstrån på draken.

Bind fast ett 66–90 cm långt draksnöre mellan de två hålen på en stor drake.

Sök efter snörets mittpunkt och gör en ögla där (knoten). Bind fast draksnöret i denna.

LEIJA

Miten leija tehdään:

SAGOR

Sagor och berättelser kan läsas vid kvällssamlingar eller i stunder som annars kräver lugn och ro. Man kan berätta om sagornas ursprung redan före läsningen, eller så kan man låta åhörarna försöka gissa efter att de har hört sagan.

Flyktingars och invandrares berättelser finns bl.a. på webbplatsen Ihmisiä muuttoliikkeessä, www.muuttoliikkeessa.fi (på finska). Dessa berättelser kan även användas för att väcka diskussion eller som kvällshistorier för roverscouter och vuxna.

AMINATAS FÖRSTA SKOLDAG

Målgrupp: vargungar och äventyrsscouter
Längd: 20–30 minuter

Uppgifter:

- Läs berättelsen om guineanska Aminatas första skoldag.
- Sök efter Aminatas hemland, Guinea i västra Afrika, på kartan.
- Framför berättelsen som ett skådespel eller rita den som serie eller som en stor teckning.
- Vid kvällssamlingen (eller annars): Dra er er egen första skoldag till minnes. Alla får i tur och ordning berätta ett minne. Fundera sedan tillsammans på vilka likheter det finns mellan er egen och Aminatas första skoldag.

Aminata vaknade tidigt på morgonen. Hon hade inte kunnat sova ordentligt på natten. I dag var det hennes första skoldag! Aminata var spänd. Hon skulle få gå i en riktig skola! I går hade Aminata noggrant putsat sina skor tillsammans med sina äldre systrar och bröder, och då hon gick och lade sig placerade hon omsorgsfullt det nya skolhäftet och pennan bredvid sig. Mamma sade att ett häfte och en penna fick räcka för en så liten skolelev. Aminata bodde med sin familj i den lilla staden Mali i norra Guinea. Pappan i familjen var jordbrukare. De hade många fonioåkrar att sköta i utkanterna av staden och en liten trädgård, i vilken det växte morötter, potatis, nötter, mangoträd och andra delikatesser.

Aminata märkte att storasystrarna Mariama och Kadhiatu redan hade gått upp, så hon skyndade sig ut på gården. Hönsen struttade omkring framför köksbyggnaden, och när de upptäckte Aminata rusade de fram till flickan i hopp om korn. ”Schas, gå och skrapa i marken. Jag hinner inte mata er nu, jag är på väg till skolan!”, utbrast Aminata stolt. Mamma hade dukat fram kaffe med mjölk och en bit bröd som frukost. Familjens skolelever sörplade snabbt i sig sitt kaffe och skyndade i väg mot skolan. De äldre syskonen förklarade att man inte fick komma för sent, eftersom läraren då inte nödvändigtvis släppte in en i klassen.

På vägen till skolan träffade Aminata många bekanta. Från varje hus sprang barn ut på gatan. Skolan började samma tid för alla, klockan åtta. Aminata, hennes syskon och grannens barn följdes åt. Grannens Adama var Aminatas bästa vän. Hon gick redan i andra klass. Året innan hade det förargat Aminata förskräckligt att Adama måste gå i skolan, så att de inte kunde leka tillsammans lika mycket som förut. Som tur var blev det till sist ett långt, långt lov. Och nu fick vännerna gå i skolan tillsammans.

I skolan hade Aminata och de andra förstaklassisterna lektioner i skrivning, läsning och räkning. De övade sig också i att prata franska, eftersom lärarna undervisade enbart på franska i alla ämnen. Det var landets officiella språk. Hemma pratade Aminatas familj pular som modersmål. Aminata tyckte det var roligt att lära sig främmande språk, men å andra sidan var det trist att inte alltid förstå vad läraren sade. Som tur var hade Aminata en snäll lärare som emellanåt även berättade om ämnena på pular. Vid tiotiden var det en kort rast i skolan, och vid middagstid hade man en lång matrast. Aminata och Adama sprang hem för att äta, eftersom vägen inte var lång. Vid tretiden återvände lågstadieeleverna till skolan från matrasten och studerade fram till klockan sex på kvällen. Aminatas äldre syskon, som redan gick i högstadiet, slutade skolan redan vid tvåtiden.

Efter skoldagen hjälpte Aminata sin mamma och de andra kvinnorna med hushållsarbetet. Ibland blev Aminata uttråkad av kökssysslorna, men mamma sade att maten inte skulle bli klar om hon inte fick hjälp. Aminatas favoritmat var ris och maniokbladssås, framför allt om den även innehöll fisk. Hemma berättade Aminata glatt för alla vad hon hade lärt sig i skolan. På kvällen efter maten gick Aminata för att leka med sina vänner. Först gick de till utkanten av fältet för att titta på fotboll. Enligt Aminatas bror Thierno var Aminata och Adama och de andra småflickorna för små för att spela fotboll, i synnerhet med pojkarna, men flickorna tyckte att det var roligt. När mörkret hade fallit skyndade Aminata sig hem. Hon ville gå och lägga sig i tid så att hon orkade vakna och gå till skolan på morgonen. Aminata tänkte studera flitigt, eftersom hon ville lära sig allt som lärarna visste och till och med ännu mer. Aminatas dröm var att bli forskningsresande när hon blev stor. Hon skulle få träffa människor från alla delar av världen och skriva tjocka böcker om sin forskning. Aminata fann redan nu alla framtida äventyr spännande.

SNABBAST AV ALLA

En gång, för länge sedan, samlades djuren i en glänta och funderade på vem som var snabbast. Var och en ansåg att den var snabbare än de andra. Lejonet och pantern föreslog att man skulle avgöra saken genom att ordna en kapplöpningstävling. Den som kom först i mål skulle få en köttig ko i pris av pantern. Alla gladdes och påstod att just de skulle vinna. Djuren tog avsked av varandra och var och en gav sig av hem till sitt.

Haren styrde stegen mot skogen. Där gillrade den fällor och satte sig att vänta. Som byte fick den mycket kött, som den stuvade ner i sin väska. Sedan skuttade den bort till den väg där kapplöpningstävlingen skulle hållas. Vid varje vägkorsning kastade den ut köttbitar, och den fortsatte på samma sätt längs hela vägsträckan.

På morgonen samlades djuren vid tävlingsplatsen och ställde upp sig på rad för kapplöpningen. Lejonet röt: "På era platser, färdiga, gå!" Djuren rusade i väg. Haren sackade medvetet efter gruppen. Den saktade farten tills alla tävlingsdeltagare hade försvunnit ur sikte. När den kom till den första korsningen såg den att medtävlarna samlade in köttbitar och tuggade på dem. De väsnades i sin iver. Haren susade förbi. Också i de andra korsningarna slogs djuren om köttbitarna. Haren märkte att den hade passerat alla djur och hade inte bråttom, men när den närmade sig vägens ände började den springa, och när den kom i mål flåsade den förskräckligt. Lejonet såg den, kom emot den och konstaterade: "Du vann. Du var snabbast av djuren. Här är den utlovade kon." Haren tackade för priset och gav sig i väg tillbaka.

På vägen såg den de andra djuren och sade: "Ni kan gå hem nu. Jag vann tävlingen. Ser ni inte den här präktiga kon? Jag var snabbast av alla." Djuren var förvånade. Hyenan frågade: "Hur gjorde du för att

slå oss alla?" Haren svarade skrattande: "Jag lämnade kvar girigheten hemma då jag gav mig i väg." Djuren skämdes, och haren fortsatte sin färd.

Folksaga från höglandet Fouta Djallon i västra Afrika.

SAGAN OM RISKAKORNA

Den sjätte kungen Hung hade flera fruar. Han hade också många barn: tjugo söner och lika många flickor. Kungen tänkte: "Hur ska jag kunna bestämma vem som ska bli kung efter mig?" Då kom en Ande till kungen och gav honom ett råd: "Människan behöver alltid mat. Be sönerna leta upp ett bra recept. Den som hittar den bästa maträtten blir nästa kung." Kungen kallade sönerna till sig och sa: "Res runt jorden. Sök efter speciella och välsmakande maträtter. Kom tillbaka efter ett år. Då ska var och en tillreda en rätt åt mig. Den som hittar den bästa maträtten blir nästa kung."

Kungens söner gav sig i väg, till öster och väster, till söder och norr. Alla hade betjänter med sig. Endast en av sönerna hade inte råd att resa. Pojkens mor hade varit vacker men fattig. Hon hade dött och inte lämnat något arv efter sig. Pojken hette Lang Lieu. Lieu såg brödernas avfärd. "Vad kan jag göra", tänkte han sorgset. På natten drömde Lieu om en Ande. Anden sade: "Jag ska hjälpa dig. Ris är den viktigaste maten i vårt land. Alla behöver ris. Ta färskt ris, blötlägg det i rent vatten och koka det. Baka två kakor av riset. Den ena ska vara rund som himlen. Den andra ska vara fyrkantig som en åker. Fyll kakorna med en blandning av mungbönor, malet kött, fett och grön lök. Svep in kakorna i bananblad. Koka dem en natt och en dag. Tro mig!" Sedan försvann Anden. På morgonen gick Lieu till sin gamla barnsköterska. Hon hade skött om Lieu då modern dog och Lieu var ett litet barn. Lieu berättade för sköterskan om Andens råd. Den gamla barnsköterskan ville hjälpa till. Tillsammans tillredde Lieu och sköterskan riskakor på det sätt som Anden hade beskrivit. Under året tillverkade de många riskakor, och till sist kunde de göra mycket välsmakande kakor.

Efter ett år återvände kungens söner hem. De hade med sig delikata och sällsynta maträtter. Kungen smakade på alla. Till sist sade han: "Lieus riskakor är bäst. Kakorna har samma form som himlen och jorden. Sällsynt mat är svår att få tag på, men dessa kakor kan alla tillreda och äta. De andra maträtterna är värdefulla, eftersom de är speciella. Den här maten är god trots att det är vanlig mat." Då berättade Lieu att en Ande hade gett honom råd. Kungen tänkte: "Anden ville att Lieu ska bli nästa kung. Därför gav den oss båda råd." Kungen gav sitt rike till Lang Lieu. Till sist bestämde kungen att alla skulle lära sig att tillreda riskakorna. Han gav även kakorna namn. Den runda riskakan heter *Banh Day*, medan den fyrkantiga kakan heter *Banh Chung*. Sedan dess har riskakorna alltid tillverkats inför Tetfesten eller nyårsfesten. *Banh Chung*-kakorna utgör också ett tack till jorden, som ger oss mat.

(Riskakorna tillverkas genom att ris och bönor blötläggs i vatten i ett och ett halvt dygn (dvs. två nätter och en dag). Då blir riset och börnorna mjuka. Sedan blandas riset och börnorna med kött, lök och salt. Blandningen sveps in i bananblad. Kakorna kokas i vatten i 12 timmar – lika länge som finländare steker julskinkan.)

Vietnamesisk saga

Riitta Kemppainen-Koivisto ja Tiina Salmio (toim.): Matkalla suvaitsevaisuuteen – Kansainvälisyyskasvatuksen menetelmäopas 5–8-vuotiaiden lasten ohjaajille

FORSKNINGSRESANDEN

För en vecka sedan kom jag hem från en lång forskningsresa. Jag bodde ett år hos ett folk i de norra delarna av jordklotet. Resan var härligt exotisk, eftersom allt var så annorlunda där. Människorna var vänliga, men ganska primitiva. De tillber nog djuren och vädret, men tar inte riktigt hand om sin familj.

Jag kom dit under den årstid som de påstår är vår, men som egentligen är vinter. Kallt och mörkt, men de menar att det är början på sommartiden. Ganska snart efter min ankomst firades den första djuriska högtiden. Överallt fanns små gula fåglar, och även harar stod framme under denna högtid. Människorna odlade gräs hemma, uppenbarligen som mat till dessa fåglar och harar, och dekorerade trädkvistar med fjädrar i olika färger. Veckan före den egentliga högtiden klädde sig barnen i besynnerliga kläder och gick runt till människorna i byn för att tigga. Barnens kinder var målade i klara färger, näsan full av prickar och de hade färgglada, alldeles för stora kläder på sig. På huvudet hade de en sjal och i händerna en kvast och en kaffepanna. Under högtiden åt de den heliga fågelns ägg i alla dess former, konstig brun gegga och lamm, men av någon anledning inte hare. En annan vårfest firades med vita hattar på huvudet. I landets huvudstad samlades hela befolkningen i en park, trots att det var så kallt att det ännu flöt isflak på havet. I parken åt och drack människorna och lekte med ballonger och en del var klädda i maskeraddräkter. Lyckligtvis hade de yngre människorna rustat sig för vädret genom att klä sig i overaller. De var säkert varma, tänkte jag avundsjukt.

Sedan kom äntligen det som de kallade sommar. Varmt var det inte, men det var ljust nästan dygnet runt. I början av denna årstid firade de en fruktbarhetsrit, under vilken man eldade brasor på stränderna och ogifta kvinnor förutspådde sin framtid genom att plocka blommor. På natten dansade man. Dörrposterna dekorerades med träd. Jag har aldrig sett något liknande. De vuxna var alldeles entusiastiska, och det såg till och med ut att vara roligt. Vid matbordet äter och dricker de. I slutet av denna årstid firas ytterligare en fest, och då äter man kräftliknande, klarröda skaldjur och dricker berusande drycker, samtidigt som man sjunger. Denna fest har dock lånats av grannfolket.

Efter den soliga perioden kommer en regnperiod, även om det regnar mycket också på sommaren. Det blir kallt och mörkt, även med deras mått mätt. Självt förstår jag inte hur de klarar av kölden och den ständiga natten. De fortsätter dock precis som vanligt, arbetar och kommer hem sent. Men varför de inte firar just någon fest för att lätta upp den mörka tillvaron under denna tråkiga tid, det förstod jag inte. Jag tror att många av dem inte ens ser något ljus. Mitt under den allra mörkaste tiden firar de en ljusfest till något ljushelgons ära. Flickorna klär sig i vitt, tänder eldar och sjunger långsamma sånger. Under fyra söndagar före vinterns största högtid tänder man ljus. Denna den största högtiden firas precis före det nya året, och den firas så vitt jag kan begripa till grisarnas och en gammal mans ära. Alla får en stor bit gris och äter den med stor andakt, äter fisk och dricker sina speciella drycker. Nu förstår jag att många djur och vissa drycker är heliga i det här landet, men tyvärr hann jag inte sätta mig in i det hela under en längre tid, eftersom jag återvände hem då mitt forskningsstipendium tog slut.

Vi och dom. En metodbok om mångfald i scouterna, Svenska Scoutrådet, 2005.

Förstår alla vilken kultur det är fråga om?
Hur känns det då ens egen kultur beskrivs på detta sätt?
Hur beskriver vi andra kulturer?

UTFÄRDSTIPS

På olika håll i Finland finns många intressanta mångkulturella besöksmål för scouter i olika åldrar. Sådana platser finns i synnerhet i huvudstadsregionen, där även merparten av invandrarna bor.

I de största städerna finns mångkulturella centra och nästan överallt där det finns invandrare finns även föreningar som de har grundat. På följande webbplatser hittar du mer information om invandrarföreningar i olika delar av Finland.

www.monimos.fi – Huvudstadsregionen och hela Finland

www.sondip.com – Åbo

www.wari.info – Mellersta Finland

www.heshu.fi – Birkaland

De mångkulturella besöksmålen på din egen ort hittar du bäst på din kommuns webbplats. Det lönar sig även att se efter huruvida det finns intressanta utställningar på museerna i närheten eller vad som står på teaterns repertoar.

Under Möjligheternas torg, som arrangeras runt om i Finland på våarna, samlas olika organisationer och andra aktörer på orterna. Torgen kryddas med ett utbud av delikatesser från världens olika hörn samt kulturella uppträdanden, diskussioner och annat program.

Här är några exempel från huvudstadsregionen. Du kan redan nu eller i alla fall säkert i framtiden hitta liknande runt om i Finland.

Helsingfors

Helsingfors stads kulturcenter Caisa, Kajsaniemi

Den mångkulturella föreningen Familia Club rf, Kajsaniemi

Festivalen Världen i byn i maj, Kajsaniemi

Flickornas hus, Berghäll

Det mångkulturella kvinnohuset MoniNaisten talo, Sörnäs

Munkkiniemi International Club – Munksnäs internationella klubb

Kulturernas museum, Tennispalatset

Esbo

Esbo stads mångkulturella verksamhetscenter i Esbo centrum, Alberga, Mattby och Esboviken.

Suvelan olkkari, Södrik

Helinä Rautavaaras museum, WeeGee

Vanda

Samservicekontoret för invandrare vid Silkesporten, Dickursby

Vantaan Nicehearts ry:s mångkulturella kvinnoresurscenter Pihlaja, Dickursby

Ungdomscaféet för invandrarungdomar och finländska ungdomar, Dickursby

Internationella föreningen i Håkansböle, Håkansböle

Vandas mångkulturella resurscenter Monika, Myrbacka

KÄLLOR

Etiketten, 3/2002

Kulttuurien välinen kasvatus: ideoita, harjoituksia, leikkejä ja roolipelejä, Suomen Nuorisoyhteisö Allianssi ry., 2000

Matkalla suvaitsevaisuuteen – Kansainvälisyyskasvatuksen menetelmäopas 5–8-vuotiaiden lasten ohjaajille. Riitta Kemppainen-Koivisto ja Tiina Salmio (toim.)

MOD-materiaali, Orvar Alinder ja Marco Helles, Kirkkohallitus 2003. (Fyra hörn och heta stolen)

Vind med möller: <http://windwithmiller.windpower.org>

Outreach Pack. Irish Girl Guides, 2008

Sieltä missä pippuri kasvaa – löytöretkiä uussuomalaiseen keittiöön, Elina Huhta ja Anna Talasniemi, Schildts Förlags Ab, 2009

Vi och dom. En methodbok om mångfald i scouterna, Svenska Scoutrådet, 2005

Zip, Zap ja Boing, Hyppönen, M ja Linnossuo, O. (toim.), Lasten Keskus, 2002

Kotouttamisrahasto
Integrationsfonden
Integration Fund
IF

SUOMEN PARTIOLAISET
FINLANDS SCOUTER ry

PÄÄKAUPUNKISEUDUN
PARTIOLAISET ry

TÖÖLÖNKATU 55, 00250 HELSINKI
P. (09) 8865 1200, FAX (09) 8865 1233
PAPA.TOIMISTO@PARTIO.FI
WWW.PAPA.PARTIO.FI